

ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
Кафедра філософії і освіти дорослих

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДЗВО «УМО»

Протокол № 7 від 25.06.2020 р.

Голова Вченої ради ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

Кириченко М.О.

КРЕАТИВНІ ПРАКТИКИ В ОСВІТІ
РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
(BB1-BB2)

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 01- Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Спеціалізація / Освітньо-наукова програма:

Освітні, педагогічні науки

КИЇВ – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Креативні практики в освіті» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки».

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

М. В. Ілляхова к. філос. наук, доцент

Розглянуто і схвалено на засіданні робочої (проектної) групи
«14» грудень 2019 року, протокол № 8

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
філософії і освіти дорослих ДЗВО «УМО»
«18» грудня 2019 року, протокол № 11

Програму скориговано, затверджено та пролонговано
рішеннями Вченої ради ДЗВО «Університет менеджменту освіти»:
на 2020 р. (протоколами № 2 від 29.01.2020р. та №4 від 18.03.2020 р.),
на 2021 р. (протоколами № 7 від 25.06.2020р.).

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрями підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS - 3	Галузь знань: 01 Освіта/педагогіка Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки Спеціалізація: «Освітні, педагогічні науки»	Рік підготовки
		I
		Семестр
		I, II
		Лекції
		10
Загальна кількість годин - 90	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Практичні заняття
		20
		Самостійна робота
		60
		Вид контролю - залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: розвиток професійної креативності і активізація інноваційного потенціалу здобувачів PhD з метою створення інноваційно-креативного освітнього середовища і реалізації ключових настанов освітньої політики.

Заплановані результати навчання:

1. Уміти ефективно впроваджувати надпрофесійні (soft skills) і трансуніверсальні компетенції, що відповідають за нашу успішну життєдіяльність, високу конкурентоздатність та кар'єрне зростання.

- демонструвати вміння сутності і можливостей креативних практик в освіті дорослих;

- знати сутність і структуру професійної креативності педагога;

- використовувати ефективні технології, методики, методи і прийоми розвитку професійної креативності педагога.

- уміти упроваджувати креативні технології у власну практику.

2. Уміти вирішувати нестандартні задачі, знаходити варіативні, альтернативні рішення будь-якої проблемної ситуації, зокрема:

- демонструвати гнучкість і пластичність мислення, навички швидкого переключення з однієї проблеми на іншу, актуалізувати творчо-пізнавальну діяльність;

- виявляти вміння до комбінування і адаптації до професійних потреб різноманітних ефективних методик і технологій з розвитку нейропластичності, особистісної ефективності, творчо-пізнавальної діяльності, когнітивної гнучкості;

- ініціювати інноваційні наукові дослідження у сфері педагогіки на засадах нелінійної парадигми і креативної методології.

3. Виявляти можливості для розкриття креативно-інноваційного потенціалу, який уможливує прийняття ефективних креативних рішень та створює умови для розвитку «авторського Я» задля розроблення нових наукових, методичних ідей і дієвих методик, зокрема:

- демонструвати авторський стиль з метою підвищення власної конкурентоздатності і створення ефективних умов для професійного розвитку,

- вміти застосовувати трансформаційні практики у розкритті власних креативних

ресурсів.

ставити перспективні науково-дослідні задачі та визначати креативні стратегії їхнього вирішення.

вміти створювати нові ідеї та концепції у процесі співтворчості, розвивати потенціал креативного мислення та творчих здібностей.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні основи формування креативних практик в освіті дорослих

Тема 1. Концептуальні основи упровадження креативних практик в освіті дорослих

Сутність, специфіка і види освітніх практик. Нова модель розвитку суспільства. Поняття «креативна практика» «інноваційна практика». Можливості упровадження креативних практик до освітнього процесу. Soft skills сучасного вчителя і трансверсальні компетенції. Креативні практики у формальній, неформальній та інформальній освіті. Креативні індустрії у розвитку успішної особистості. Поняття креативних індустрій. Види креативних індустрій. Значення креативних індустрій у професійному розвитку фахівця.

Література: [1; 2; 3; 11; 13; 15; 16; 20; 29; 30; 34; 35; 50; 53; 62; 63; 65; 70].

Тема 2. Креативність і творчість у професійному розвитку фахівця

Сутнісні характеристики ключових дефініцій: «креативність»; «творчість»; «інновація». Визначення концептуальний статус поняття «професійна креативність». Діалектичний взаємозв'язок між поняттями «творчість» і «креативність». Дефініції у лексичній, семантичній і праксеологічній основах. Виокремлення ключових підходів до визначення креативної особистості. Якості креативної особистості.

Література [10; 13; 18; 19; 25; 27; 32; 30; 34; 43; 39; 41; 48; 71; 72]

Тема 3. Зміст і можливості розвитку професійної креативності фахівця.

Професійна креативність і професійна мобільність сучасного фахівця. Креативна компетентність фахівця і можливості її розвитку. Забезпечення професійної мобільності фахівця. Кар'єрна мобільність. Ключові креативні компетенції професійній діяльності фахівця. Кластери креативних компетенцій. Структура професійної компетентності фахівця. Новаторство у педагогічній діяльності. Інновація і нововведення у діяльності сучасного фахівця. Кластери інноваційної діяльності.

Література [11; 12; 14; 19; 21; 29; 61; 64; 66; 69]

Змістовий модуль 2.

Ефективні освітні технології розвитку професійної креативності фахівця

Тема 4. Технології розвитку креативного потенціалу фахівця.

Нейрофізіологічні особливості мислення дорослої особистості. Співвідношення когнітивних та емоційних процесів. Бар'єри у розвитку креативного мислення і можливості їхнього зняття. Структура технологій розвитку креативного потенціалу особистості. Якості креативного лідера. Креативна стратегія. Психотехнології як засоби подолання бар'єрів у креативній діяльності. Методи подолання психологічної інерції. Методика розробки технік «гойдалка», «лайфхак», «Чому». Поняття «реактивне мислення» і «проактивне мислення». Технології розвитку проактивного мислення.

Література [7; 13; 19; 20; 27; 30; 32; 38; 45; 49; 53; 54; 69]

Тема 5. Стимуляція креативної активності: від креативної ідеї до ефективної діяльності.

Сутність і аналіз ключових технологій групи «стимуляція креативної активності» та їхній потенціал у науковому дослідженні. Аналіз креативної технології. «Кради як

художник». Розробка методики адаптації і удосконалення до освітньої діяльності. Визначення якостей креативного лідера. Розкриття сутності Тайм-менеджменту геніїв. Методика упровадження авторської технології «Ефективна сімка» у розвитку креативного мислення. Концептуальний аналіз і практика креативної стратегії Уолта Діснея. Аналіз отриманих результатів та визначення найефективнішої з методик означеної групи у вирішення дослідницьких задач.

Література [5; 8; 11; 14; 18; 20; 21; 22; 40; 42; 50; 67; 68]

Тема 6. Алгоритмічні і неалгоритмічні методики прийняття інноваційно-креативних рішень

Характеристика неалгоритмічної групи методик розвитку креативності. Характеристика евристичних технологій. Технологія «Кулхантінг». Метод «мозкового штурму» і «зворотного мозкового штурму». Методика розробки варіації «мозкового штурму». Основи методики Brainwriting. Упровадження методу синектики до процесу вирішення задач евристичного типу. Метод морфологічного аналізу. Метод фокальних об'єктів. Метод «Данетики» і «Рообінзона».

Характеристика алгоритмічної групи методик вирішення задач творчого типу. Теорія рішення винахідницьких задач. Метод ««дерево прийняття рішень» і його застосування у інноваційно-дослідній діяльності. Метод «гірлянди випадковостей і асоціацій» Розробка креативних алгоритмів вирішення дослідницьких задач науковця.

Література [10; 15; 16; 17; 24; 26; 31; 36; 37; 44; 46; 47; 51; 57; 59; 60; 61; 62; 65]

Змістовий модуль 3.

Організація і супровід професійного розвитку саморозвитку креативності фахівця

Тема 7. Науково-методичні засади організації розвитку професійної креативності

Сутнісна характеристика, складові та етапи оформлення креативного портфолію фахівця Розробка портфолію «Організація наукових досліджень з використанням методології креативності».

Література [3; 15; 22; 24; 48; 55; 57; 58; 65; 68]

Тема 8. Саморозвиток і самодіагностика професійної креативності фахівця

Психологічні особливості групи у процесі розвитку креативності. Характеристика групового мислення. Тренінг креативності: розроблення, організація, супровід. Технології діагностики креативного мислення. Специфіка самодіагностики креативного мислення.

Література [8; 34; 36; 37; 38; 46; 48; 58; 63]

4. Структура навчальної дисципліни

Назвизмістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усь ого	У тому числі		
		л	"р	срс
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Змістовий модуль 1.				
Теоретичні основи формування креативних практик в освіті дорослих				
Тема 1. Концептуальні основи упровадження креативних практик в освіті дорослих.	10		2	6

Тема 2. Креативність і творчість у професійному розвитку фахівця.	10	2	2	8
Тема 3. Зміст і можливості розвитку професійної креативності фахівця.	10	2	2	6
Усього годин за змістовим модулем 1	30	4	6	20
Змістовий модуль 2. Ефективні технології розвитку професійної креативності фахівця				
Тема 4. Технології розвитку креативного потенціалу фахівця	12	2	2	8
Тема 5. Стимуляція креативної активності: від креативної ідеї до ефективної діяльності.	12		4	8
Тема 6. Алгоритмічні і неалгоритмічні методики прийняття інноваційно-креативних рішень.	16	2	4	10
Усього годин за змістовим модулем 2	40	4	10	26
Змістовий модуль 3. Організація і супровід професійного розвитку саморозвитку креативності фахівця				
Тема 7. Науково-методичні засади організації розвитку професійної креативності.	10		2	8
Тема 8. Саморозвиток і самодіагностика професійної креативності фахівця.	10	2	2	6
Усього годин за змістовим модулем 3	20	2	4	14
РАЗОМ:				
	90	10	20	60

5. Теми та зміст практичних занять

№ з/п	Теми практичних занять	Зміст практичних занять	Години
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи формування креативних практик в освіті дорослих			
	Тема 1. Концептуальні основи впровадження креативних практик в освіті дорослих	Актуальність та необхідність впровадження креативних практик в освіту дорослих та розвитку професійної креативності фахівця в умовах інноваційного розвитку суспільства.	2
	Тема 2. Креативність і творчість у професійному розвитку фахівця.	Робота в малих групах з подальшою презентацією та обговоренням результатів креативності науковця (SWOT- і TOWS-аналізи)	2
	Тема 3. Зміст і можливості розвитку професійної креативності фахівця.	Виконання завдань: 1. Охарактеризуйте уявну професійну педагогічну діяльність Вашого колеги, спираючись лише на власну інтуїцію та асоціативний ряд, обґрунтуйте власну фантазію та поясніть чим Ви керувалися вибудовуючи таку асоціацію. 2. Проаналізуйте власний професійний досвід і розробіть тези доповіді з теми «Професійна креативність у педагогічній діяльності».	2
		Усього годин за змістовим модулем 1	6
Змістовий модуль 2. Ефективні технології розвитку професійної креативності фахівця			
	Тема 4. Технології розвитку креативного потенціалу	Виконання завдань «Оксиморон». Створення власних оксиморонів. Створення метафор у	4

	фахівця.	науковому дослідженні.	
	Тема 5. Стимуляція креативної активності: від креативної ідеї до ефективної діяльності.	Визначення актуальної проблеми.. Робота в малих групах. Кожна група має проаналізувати проблему, використовуючи різні групи методів креативних практик. Аналіз отриманих результатів та визначення яка з груп креативних методик є найефективнішою для вирішення різних дослідних завдань. Представлення матеріалу у вигляді алгоритму створення маркетингової стратегії проєкту.	4
	Тема 6. Алгоритмічні і неалгоритмічні методики прийняття інноваційно-креативних рішень	Побудова алгоритмів вирішення дослідних завдань за методами «дерево рішень», ТВРЗ, «гірлянда асоціацій» Презентація алгоритму вирішення завдань	2
		Усього годин за змістовим модулем 2	10
	Змістовий модуль 3. Організація і супровід професійного розвитку саморозвитку креативності фахівця		
	Тема 7. Науково-методичні засади організації розвитку професійної креативності	Креативне портфоліо «Організація наукових досліджень з використанням методології креативності». Розробка і презентація тренінгу креативності.	2
	Тема 8. Саморозвиток і самодіагностика професійної креативності фахівця	Практикум ефективного саморозвитку креативності Виконання вправ з щоденника креативності.	2
		Усього годин за змістовим модулем 3	4
		Разом:	20

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для здобувачів РЮ:

1. Підготовка до аудиторних занять - 10 год.
2. Підготовка до контрольних заходів - 10 год.
3. Опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях - 20 год., з них на виконання індивідуальних дослідницьких завдань - 20 год.

Усього 60 год.

Індивідуально-дослідницькі завдання у межах самостійної роботи спрямовані на формування і розвиток професійної креативності в освітньому процесі і науковій діяльності.

Окремі звіти про самостійну роботу не надаються. Результати опанування відповідного матеріалу перевіряються під час модульного та підсумкового контролю знань (залік), наявності есе.

Завдання для самостійної роботи здобувачів PhD

з опрацювання питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях, та індивідуально-дослідницькі завдання

Теми для самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Год.
Змістовий модуль 1.		
Теоретичні основи формування креативних практик в освіті дорослих		
Тема 1. Тестування як метод педагогічної діагностики. Основні поняття тестології.	Індивідуально-дослідницьке завдання: Написання есе щодо особливостей використання тестів для вимірювання рівня	10

	навчальних досягнень здобувачів освіти на засадах компетентнісного підходу	
Тема 1. Концептуальні основи упровадження креативних практик в освіті дорослих.	<i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Створення наукового есе щодо обґрунтування актуальності та необхідності упровадження креативних практик в освіту дорослих. Створення аналітичної таблиці упровадження креативних практик у формальній, неформальній і інформальній освіті.	6
Тема 2. Креативність і творчість у професійному розвитку фахівця.	<i>Опрацювання питань:</i> Охарактеризуйте структурні компоненти творчої особистості. У чому полягає сутність розрізнення визначень поняття «креативність» К.Спірмена та Е. Торренса? Хто з дослідників відзначає високу роль інтуїції у науковій творчості? Яке місце займає креативність у структурі педагогічного мислення? Які компетенції утворюють структуру креативної активності фахівця? Охарактеризуйте критерії сформованості креативного мислення. Визначте ключові якості креативної особистості фахівця. Чи відрізняється креативність від творчості? Якими є семантичні характеристики поняття «креативність»? У чому полягає сутність праксеологічного компоненту у структурі професійної креативності? <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Розробити тезаурус базових понять теми. Здійснити аналіз наукових джерел та бази авторефератів захищених дисертаційних досліджень з питань теми.	8
Тема 3 Зміст і можливості розвитку професійної креативності фахівця.	<i>Опрацювання питань:</i> Визначте сутність поняття професійна креативність. Встановіть чим відрізняється професійна креативність від творчості фахівця? Якими є етапи інноваційної діяльності у структурі професійної креативності? Якими є етапи легітимації у процесі реалізації нововведень? <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Аналіз кластерів інноваційної діяльності педагога. Розробка порівняльної таблиці.	6
Усього годин за змістовим модулем		20
Змістовий модуль 2.		
Ефективні технології розвитку професійної креативності фахівця		
Тема 4. Технології розвитку креативного потенціалу фахівця.	<i>Опрацювання питань:</i> Визначте нейрофізіологічні особливості формування стереотипів мислення дорослої людини. У чому полягає необхідність розвитку та удосконалення креативного мислення? Охарактеризуйте технології розвитку креативного потенціалу. Розкрийте значення методів подолання психологічної інерції. Якими є недоліки технологій групи «стимуляція індивідуальної психіки»? <i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Порівняльна таблиця технологій розвитку креативного потенціалу. Створення алгоритму розвитку креативного	8

	потенціалу фахівця у форматі інтелект-карти.	
Тема 5. Стимуляція креативної активності: від креативної ідеї до ефективної діяльності	<p><i>Опрацювання питань:</i> Проаналізувати креативну технологію. «Кради як художник». Надати власні поради для розвитку креативності. Визначити якості креативного лідера. Розкрити сутність Тайм-менеджменту геніїв. «Ефективна сімка» у розвитку креативного мислення.</p> <p><i>Розкрити сутність Тайм-менеджменту геніїв.</i> «Ефективна сімка» у розвитку креативного мислення.</p>	8
Тема 6. Мій тайм-менеджмент: стратегії, функції та технології	<p><i>Опрацювання питань :</i> Системний підхід як підґрунтя самоменеджменту і тайм-менеджменту фахівця в організаційній та дослідницько- інноваційній діяльності.</p> <p><i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Аналіз креативної стратегії і визначення можливостей її упровадження у науковому дослідженні.</p>	10
Усього годин за змістовим модулем		26
Змістовий модуль 3. Організація і супровід професійного розвитку саморозвитку креативності фахівця		
Тема 7. Науково-методичні засади організації розвитку професійної креативності	<p><i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Розробити та презентувати тренінг з розвитку професійної креативності фахівця. Орієнтуючись на запропоновані етапи і схему організації і проведення тренінгу: Знайомство і згуртованість Гнучкість мислення. Незвичайне в звичайному. Уява і виразність. Творчість та взаєморозуміння. Креативна команда. Креативність у побутових ситуаціях. Креативне вирішення проблем. Підсумки</p>	8
Тема 8. Саморозвиток і самодіагностика професійної креативності фахівця	<p><i>Опрацювання питань:</i> Проаналізувати методики діагностики і самодіагностики креативності особистості.</p> <p><i>Індивідуально-дослідницьке завдання:</i> Встановити умови, мету і завдання супроводу саморозвитку креативності фахівця.</p>	6
Усього годин за змістовим модулем 3		14
Разом:		60

8. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Креативні практики в освіті дорослих» використовуються методи інтерактивної взаємодії та організація діалогу та полілогу в процесі навчання.

Під час лекційного курсу застосовуються:

- мультимедійна презентація;
- відеоконтент

- online-сервіси;
- мобільні додатки;
- постановка дискусійних питань їх обговорення та колективне ухвалення рішення щодо їх розв'язання.

На практичних заняттях застосовуються:

- кейс-метод
- ситуаційний метод навчання;
- робота в парах змінного складу та в малих групах.

9. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань здобувачів PhD з навчальної дисципліни проводиться у формі усного опитування та виконання письмових завдань. У кожному модулі здобувачам PhD пропонується завдання (есе, розробка алгоритму, розробка тренінгу, розробка портфоліо, порівняльної таблиці, проведення SWOT- або PEST-аналізу тощо). На практичних заняттях оцінюється активна участь в обговоренні проблемних ситуацій та виконанні завдань.

Підсумковий контроль знань - залік.

1. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни «Креативні практики в освіті дорослих», є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення щодо експериментального методу в психології під час розв'язання індивідуально-дослідницьких завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів застосування експериментального методу в дисертаційній роботі.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі (табл. 10.1).

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи здобувачів освіти) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями:

- 0% - завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
- 60% - завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Позитивні оцінки виставляються лише тим здобувачам освіти, які виконали всі види навчальної роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни і набрали за результатами поточного та підсумкового контролів не менше 60 балів.

Шкали оцінювання (100-бальна та національна)

90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
74-81	C	
64-73	D	Задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

11. Рекомендована література**11.1. Базова література:**

1. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради. — 2017. № 38-39, ст. 380.
2. Доповідь з питань креативної економіки. Розширення можливостей локального розвитку, 2013. — Спец. видання ПРООН. (CREATIVE ECONOMY REPORT WIDENING LOCAL DEVELOPMENT PATHWAYS 2013 SPECIAL EDITION. UNDP) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ssc.undp.org/content/ssc/news/events/widening_local_development_pathways.html
3. УКРАЇНА 2030 : Доктрина збалансованого розвитку ; [науковий редактор О.Жилінська]. — Видання друге. — Львів: Кальварія, 2017. — 164 с.
4. Айзенк П. Проверь свои способности. М.: 2002. 121 с.
5. Анастаси А. Психологическое тестирование: в 2-х т. М.: 2003. 240 с.
6. Библер В. С. Мышление как творчество. Введение в логику мысленного диалога. М.: 2005. 264 с.
7. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта. Психология мышления. / Под ред. А. М. Матюшкина. М., 2005. С.124–145.
8. Де Боно Э. Рождение новой идеи: О нешаблонном мышлении. Пер. с англ. под ред. О. К.Тихомирова. М.: 2006. 65 с.
9. Дорфман Л. Я. Основные направления исследований креативности в науке и искусстве. Вопросы психологии. 2009. №2. С. 54–56.
10. Ілляхова М. В. Розвиток креативної компетентності педагогічних працівників у системі післядипломної освіти : Навчальний спецкурс. — НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти». — К., 2015. — 68 с.
11. Ілляхова М. В. Індивідуально та соціально орієнтовані стратегії розвитку креативної компетентності педагогічних працівників // Професійний розвиток педагога Нової української школи в умовах формальної і неформальної освіти: електронний збірник спецкурсів: авторський колектив / загальна ред. проф. Т. М. Сорочан; упорядники: В. В. Сидоренко, Я. Л. Швень. — К.: ЦППО, 2018. — 320 с. — С. — 229–240.
12. Ілляхова М. В. Креативні практики в освіті : спецкурс. К.: Агроосвіта, 2019. — 159 с.
13. Ілляхова М. В. Розвиток креативної компетентності педагогічних // Курикулум підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти галузі знань 01 Педагогічна освіта: зб. робочих навчальних програм: авторський колектив : загальна ред. Т.М. Сорочан ; наукова ред., упорядкування В.В. Сидоренко, М.І. Скрипник. — К.: ЦППО, 2017. — 447 с. — С. — 180–185.
14. Ілляхова М. В. Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації за напрямом «Креативні практики в освіті та цифрові освітні тренди». Професійний розвиток педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівників закладів освіти галузі знань

01 «Освіта» у системі підвищення кваліфікації: збірник освітньо-професійних програм: у 2-х ч. Ч. 2: тематичні курси підвищення кваліфікації / наукова ред., упорядкування В.В. Сидоренко, Я.Л. Швень. К.: Агроосвіта, 2019. 194 с. С. 120–141.

15. Ілляхова М. В. Значення креативних практик в андрагогіці // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / Ун-т менедж. освіти НАПН України; – К : Атопол Груп, 2017. – Вип. 4 (33). – 160 с. – С. – 76–88.

16. Ілляхова М. В. Праксеологічний компонент у структурі креативності науково-педагогічного працівника. Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / НАПН України ДВНЗ «Ун-т меседж. освіти»; голов. ред. В. В. Олійник; редкол.: Н. Бібік [та ін.]. – Київ: Юстон, 2019. – Вип 7 (36). – 188с. – (Серія «Педагогічні науки»). – С. 55–69.

17. Ілляхова М. В. Інноваційна діяльність у структурі креативності науково-педагогічних працівників. Науковий журнал «Молодий вчений» № 2 (66) лютий 2019 р. Частина 1. – С. 101–106.

18. Ілляхова М. В. Креативна компетентність науково-педагогічного працівника : теоретично-методологічний аналіз. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук пр. Запоріжжя : КПУ, 2018. Вип. 61 188 с. Т. 1. – С. – 70–75.

19. Ілляхова М. В. Безперервний професійний розвиток науково-педагогічних працівників у контексті розвитку європейського освітнього простору . Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка : зб. наук. пр. Вип 1 (157) / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка : НУЧК, 2019. 268 с. (Серія «Педагогічні науки»). – С. 55–61.

20. Ілляхова М. В. Теоретико-методологічний аспект формування креативної моделі освіти. Науковий Часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 66 : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – 228 с. – С. 95–99.

21. Використання цифрового освітнього контенту у професійному розвитку науково-педагогічного працівника. Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею гімназії» - Спеціальний тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – № 6. – Кн.2. – Том III (81) – К.: - Гнозис, 2018. 548 с. – С. 239–249.

22. М. Iliakhova Creative activity of personality in the context of formation of educational models. Науковий журнал «Молодий вчений» № 3 (67) ,березень 2019 р. 212с. – С. 90–94.

23. Ілляхова М. В. Організаційно-педагогічні умови розвитку професійної креативності науково-педагогічного працівника. Науковий Часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 67 : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – 228 с. – С. 95–99.

24. Ілляхова М. В. Концептуалізація поняття «кайрос» у контексті професійного розвитку креативності науково-педагогічного працівника. Актуальні питання мистецької педагогіки: зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура. – Хмельницький: ФОП Стрихар А.М., 2019. – Вип. 9. – 80 с. – С. 28–34.

25. Ілляхова М. В. Структура креативності науково-педагогічного працівника. Педагогічні науки : збірник наукових праць. Херсонський державний університет. Видавничий дім «Гельветика», 2019 . Вип. LXXXVII. – 208 с. - С. 52 – 58.

26. Ілляхова М. В. Креативність і творчість: дефініції понять. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич :Видавничий дім «Гельветика», 2019. – Вип. №23. – С. 95–100.

27. Ілляхова М. В. Креативні практики у безперервному професійному розвитку науково-педагогічних працівників. Український педагогічний журнал. Видавництво «Педагогічна думка», 2019, - №2. – 160 с. – С. 38–45.
28. Ілляхова М. Модус андрагогіки у синергетичній моделі освіти / М. Ілляхова // Синергетика і освіта : Монографія / За ред. акад. В. Г. Кременя. – К.: Ін-т обдаров. дитини НАПН України, 2014. — 347с. – С. – 114-137 с.
29. Лерер Дж. Как мы принимаем решения. – М.: Астрель: CORPUS, 2010. 352 с.
30. Майкл Микалко, Игры для разума. Тренинг креативного мышления, СПб, «Питер», 2007 г., с. 302.
31. Мороз В. В. Развитие креативности студентов. Монография. Оренбург : ОГУ, 2011. 183 с
32. Остин Клеон Кради как художник. 10 уроков творческого самовыражения; пер. с англ. С. Филина. М. : Манн, Иванов и Фербер, 2013. 176 с.
33. Пономарев Я. А. Психология творчества и педагогика. М.: Издательство Наука, 1976. 304 с
34. Соловьева О. В., Халилова Л.А. Креативность в структуре педагогического мышления будущих преподавателей высшей школы. Прикладная психология и психоанализ: электрон. науч. журн. 2010. N 2. URL: <http://ppip.idnk.ru> (дата обращения: 2.05.2012).
35. Стернберг Р. Модель структуры интеллекта Гилфорда: структура без фундамента. Основные современные концепции творчества и одарённости / Под ред Д. Б. Богоявленской. М.: 2007. 314 с.
36. Трик Э. Х. Е. Основные направления экспериментального изучения творчества: Хрестоматия по общей психологии. Психология мышления. М.: Издательство МГУ, 2007. 28 с.
37. Туник Е. Е. Тест Е. Торренса. Диагностика креативности. СПб: Иматон, 2008. – 48 с.
38. Феномен інновації: освіта, суспільство, культура: монографія / За ред. В. Г. Кременя. – К.: Педагогічна думка. – 2008. – 472 с.
39. Шюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту; [пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе]. К.: Український Центр духовної культури, 2004. 560 с.
40. Йонас Ганс Креативность действия. Санкт-Петербург, Алетея. 2007. 320 с.
41. M. Illiakhova Systematization of the creativity development methods of scientific and pedagogical workers in the postgraduate education system. Науковий журнал «Інноваційна педагогіка. Вип 12, ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2019. – 229 с. – С. 91 – 95.
42. Terminology of education and training policy. A multilingual glossary / ed. Philippe Tissot. – Luxembourg: Cedefop. Office for Official Publications of the European Communities, 2008. – 246 p.

11.2 Додаткова література

43. Акопова, М. А. Проблема актуализации инновационного (творческого) мышления в системе постдипломного образования. Науч.-технич. ведомости СПб государственного политехнического университета. 2010. № 105. С.148–152.
44. Богоявленская Д. Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества. М.: РГУ, 2003. 302 с.
45. Ілляхова М. В. Методичні поради: метод «дерево прийняття рішень» // Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradnik; авт. колектив : Упорядники: Тамара Михайлівна Сорочан, Марина Іванівна Скрипник; навч.-метод. посіб. – Держ. вищ. навч. зал. «Ун-т менедж. освіти». – К., 2016. – [Електронне видання]. –

http://umo.edu.ua/images/content/institutes/cipo/kafedra_fod/elektr_zbirn/R4/R4.htm#A4

46. Ілляхова М. В. Сучасні підходи до формування системно-креативного мислення в освіті. Творчість як спосіб пізнання дійсності: синергетична парадигма : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 20 березня 2013 року, м. Київ. К.: Інститут обдарованої дитини, 2013. С. 84–91.

47. Ілляхова М. В. Сутність та специфіка креативної діяльності у системі неперервної освіти. Збірник наукових праць : Вісник післядипломної педагогічної освіти. Вип. 10 (23). С. – 37–46.

48. Ілляхова М. В. Формування креативної компетентності як основи розвитку інноваційної економіки. Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали V Міжнародних філософсько-економічних читань (10 – 12 травня 2014 року, Львів) / Редколегія. відп. секретар З. С. Скрипник. Львів, 2014. С. 145–153.

49. Ілляхова М. В. Актуалізація креативних практик у професійному розвитку педагогічних працівників в умовах Нової української школи // Матеріали круглого столу «Нова українська школа: виклики для професійного розвитку педагогічних працівників, 22 лютого 2018 року. – Київ : Режим доступу – http://lib.iitta.gov.ua/709946/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%86%D0%BB%D0%BB%D1%8F%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%82.pdf

50. Ілляхова М. В. Креативні практики в андрагогії // Форум неформальної освіти дорослих. 2-3 листопада 2017 року, м. Київ. – [Електронний ресурс] URL : <https://www.youtube.com/watch?v=AIN-tcsMbrQ>

51. Ілляхова М. В. Синергія креативних та когнітивних стратегій управління у системі неперервної освіти // Освіта: творчий процес чи соціальна технологія : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 травня 2015 року, м. Київ. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2015. – 156 с. – С. 31 – 37.

52. Ілляхова М. В. Особливості розвитку креативної компетентності менеджерів освіти // Евристичний потенціал мислення в умовах інформаційного світу: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13 листопада 2015 року, м. Київ. – К.: Інститут обдарованої дитини. – С. – 52 – 58

53. Ілляхова М. В. Актуалізація креативних практик у професійній діяльності викладача Тематичний випуск журналу «Методист». – № 2 (74) – лютий. – 2018. – С. – 52–58.

54. Ілляхова М. В. Яким чином організувати сесії синекторів як форму колективної міждисциплінарної творчості. // Тематичний випуск журналу «Методист». – № 4 (76), квітень. 2018. – С. – 70 –77.

55. Ілляхова М. В. Типологія креативного освітнього контенту в умовах цифрової творчості // (Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології: збірник матеріалів III-ї Всеукраїнської Інтернет-конференції 18 квітня 2018 р. м. Київ. У 2-х частинах : Ч.1./ наукова редакція, упорядкування: В. В. Сидоренко, Я. Л. Швень. К. : Агроосвіта, 2018. – 282 с. – С. – 217–220.

56. Ілляхова М. В. Формування мікросередовища для креативного розвитку особистості дитини в умовах інформальної освіти / М.В.Ілляхова // Сімейна політика в Україні: проблеми і перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (04 квітня 2018 р., м. Київ) / [Ред. кол. І. Г. Губеладзе та ін.] – К., 2018. – 188 с. – С. – 52 – 58.

57. Ілляхова М. В. Організація тренінгу з розвитку креативності науково-педагогічних і педагогічних працівників. // журнал «Методист»

58. Ілляхова М. В. Актуалізація креативних практик у професійній діяльності викладача // Науково-методичний журнал «Методист». – травень. –№ 2 (74). – лютий. – 2018. – С.52

59. Marina Iliakhova Specifics of development a creativity of scientific and pedagogical staff in the system of postgraduate education International scientific professional periodical journal «THE UNITY OF SCIENCE» December 2018 – January 2019/ publishing office Beranových str., 130, Czech Republic – Prague, 2019; p. 176 C. 850. pp. 31–33.
60. Ілляхова М. В. Технології розвитку кретивного потенціалу науково-педагогічного працівника. II International scientific conference «Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities» : Conference proceedings, February 22th, 2019 Kaunas : Izdevnieciba «Baltij Publishing», 596 p. pp 14–18.
61. Ілляхова М. В. Креативні практики у професійному розвитку педагогічних працівників в умовах НУШ. Управління освітою №2 (410), 2019. ТОВ Видавнича група «Шкільний світ» 66 с. – С. 12–24.
62. Ілляхова М. В. Мотивація креативної діяльності науково-педагогічного працівника педагогічного університету. // Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції «Психологія та педагогіка сучасності: проблеми розвитку науки і практики в Україні». (м. Львів, 23–24 серпня 2019 р.). – Львів ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2019. – 176 с. – С. 38–41.
63. Ілляхова М. В. Гносеологічна креативність суб'єкта освітнього процесу. // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Геніальність і обдарованість: перспективи творчості в ситуації інформаційного світу». (м. Київ, 23 жовтня 2019 р.). – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2019. – 365 с. – С. 123-131.
64. Ілляхова М. В. Безперервна освіта в умовах розвитку Європейського освітньо-наукового простору // Пріоритетні напрями вирішення актуальних проблем суспільних наук : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 18-19 жовтня 2019 року). – Одеса : ГО «Причорноморський центр досліджень суспільства». – 124 с. – С. 34–39.
65. Ілляхова Марина Кластери компетенцій професійної креативності науково-педагогічного працівника. – The 7 th International scientific and practical conference “Perspectives of world science and education” (March 25-27, 2020) CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2020. 719 p. 319–326 pp.
66. Ілляхова М. В. Аксіологічний аспект формування креативної моделі освіти. – Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції: матер. Міжнар. наук.-метод. конф. (Суми, 29-30 травня 2020 р.) / ред. колегія : В.М. Завгородня, А.М. Куліш, та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 272 с. С. 71–73.
67. Ілляхова М. В. Розвиток відеологічної культури в освітньому процесі вищої школи. – Актуальні проблеми неперервної освіти в інформаційному суспільстві : збірник матеріалів конференції / за заг. ред. проф. В. П. Сергієнка, В. М. Слабка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – 398 с. С. 265 – 267.
68. Ілляхова М. В. Легітимація інновацій у науково-педагогічній практиці. – Матеріали I Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення» (28-29 травня 2020 року, м. Київ).
69. Ілляхова М. В. Значення креативних індустрій у безперервному професійному розвитку науково-педагогічного працівника. – Філософія, економіка та філософія економіки у перспективі розвитку сучасної гуманітарної освіти : матеріали I Всеукраїнського міждисциплінарного круглого столу (Київ, 5 червня 2020 р.) / відп. ред. Т. П. Глушко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – 72 с. С. 22–28.
70. Трубачев О. Н. Приемы семантической реконструкции. Сравнительно-историческое изучение языков разных семей. Теория лингвистической реконструкции. М., 1988. С. 197–2

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Електронна бібліотека НПУ України <http://lib.iitta.gov.ua>

3. Веб-сторінка аспірантури і докторантури УМО: <http://umo.edu.ua/postgraduate-postdoctoral>
4. Офіційні сайти періодичної літератури:

<i>Назва журналу</i>	<i>Офіційний сайт</i>
Вісник післядипломної освіти	http://umo.edu.ua/zbirnik-naukovikh-pracj-visnik-pisljadiplomnoji-osviti
International Journal of Science and Research (IJSR)	https://www.ijsr.net/index.php
Перелік українських наукових журналів, які індексуються в міжнародних наукометричних базах Scopus та/або Web of Science Core Collection	https://openscience.in.ua/ua-journals

5. Офіційні сайти державних та міжнародних установ:

<i>Назва</i>	<i>Офіційний сайт</i>
Верховна Рада України	https://portal.rada.gov.ua
Кабінет Міністрів України	https://kmu.gov.ua
Міністерства освіти і науки України	https://mon.gov.ua/

6. Соціальні мережі для співпраці вчених усіх наукових дисциплін:
 - Academia.edu: <https://www.academia.edu/>
 - ResearchGate: <https://www.researchgate.net/>
 - Соціальні мережі науковців (Scientific Social Community): <https://www.science-community.org/uk>
 - Українські науковці в світі (Ukrainian Scientists Worldwide): <https://www.science-community.org/uk>